

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 gold. 40 kr., za pol leta 1 gold, 70. kr., za četrt leta 90 kr., pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold. 10 kr., za četrt leta 1 gold. 10 kr.

V Ljubljani 29. avgusta 1888.

Obseg: V proslavo štiridesetletnice Frana Josipa I. — Državna komisija o trtoušnih rečeh. — Krt in pa vrtnarstvo. — Precej se spominajte ob toči in drugih uimah nove postave o odpisavanji davka! — Zemljepisni in narodopisni obrazi. — Nasledki „šnopsa“. — Trgovinska in obrtna zbornica. — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

V proslavo štiridesetletnega vladanja Nj. vel. presvetlega
cesarja

Frana Josipa I.

priredi

c. kr. kmetijska družba kranjska

**deželno sadno razstavo v zvezi s poskušnjo
kranjskih vin,**

ki bode

od 17. do 21. oktobra t. l. na starem strelišči v Ljubljani.

Kranjski sadjarji in vinarji!

Po želji presvetlega našega vladarja samega, da bi narodi slavili štiridesetletnico njegovega vladanja s podjetji, ki pospešujejo gospodarski razvoj države avstrijske, ukrenil je veliki zbor c. kr. kmetijske družbe kranjske proslaviti ta praznik z razstavo, katera naj bi pospešila za Kranjsko toliko važno sadjarstvo in vinarstvo.

Sadjarji in vinarji! Nihče, kdor le količkaj vzmore, naj ne zamudi te slovesne prilike ter naj pomaga podpisani družbi, da doseže prekrasni, a težavni namen, s katerim je zasnovala razstavo.

Deželni sadni razstavi bode pokazati, dokle smo dosedaj dospeli v sadjarstvu, in katere sadne vrste se najbolj ponašajo ob raznih razmerah na Kranjskem, da dobodemo takó podlogo, na kateri hočemo v prihodnje pošpeševati sadjarstvo. Razstava nam pa bode tudi ugodna prilika, da vsaj pričnemo urejati slovenska sadna imena ter da jih spravimo v soglasje s pomologijskimi imeni.

Podpisana družba se bode pa ob enem potrudila, da pokaže obiskovalcem razstave dejanski, kako so na-

predovali po drugod v pretvarjanji sadja, da ga laže razprodavajo in umno uporabljajo. Razstavljeno orodje in stroji bodo obiskovalce razstave poučili o tem prevažnem oddelku sadjarstva.

Šolskemu vrtnarstvu v prosep priredi podpisana družba posebno razstavo šolskih vrtov.

Vinska poskušnja bode obiskovalcem dala priliko, da bodo izpoznali naša pristna vina dolenska, vipavska in vremska. Tako se bode oživila vinska kupčija ter izpodrinila škodljivo tujo konkurencijo.

Razstava, na katero smejo pridelke in izdelke svoje poslati samo Kranjci, sestavljena bode iz naslednjih oddelkov.

A.

- I. Razstava svežega sadja.
- II. Razstava sadnih izdelkov (suho in vkuhano sadje, sadno žganje itd.)
- III. Razstava drevesničnih pridelkov (divjaki in razne druge podloge za cepljenje, cepljeno drevje itd.)
- IV. Razstava sadjarskega orodja in strojev. Na to razstavo smejo poslati izdelke svoje tudi tovarnarji zunaj Kranjskega.
- V. Razstava šolskih vrtov.

B.

Vinska pokušnja.

Ta pokušnja bode tako urejena, da bodo imeli posamezniki, cele občine, okraji ali kmetijske podružnice, posebne ograjene prostore (pokušalnice), koder bodo točili svoje pridelke.

V vseh oddelkih je podpisana družba poskrbela za obilo odlikovanj.

Ob razstavi, katera bode odprta tudi zvečer, bode ob enem velika efektna loterija.

Natančen program o razstavi bode priobčen ob pravem času.

Sadjarji in vinarji! Nihče naj se ne zanaša na drugega; vsak, pokaži sam, kaj vzmore, ker le tako bo mogoče na razstavi videti kakšno je v resnici kranjsko sadjarstvo in vinarstvo.

Kdor misli kaj razstaviti, naznani naj to precej c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, katera prijavi potem vsakemu posebe vse natančno, kako se mu je ravnati. Oglasila se sprejemajo najkasneje do 20. septembra t. l.

Na delo torej, domoljubni gospodarji, da častno popraznujemo veliki avstrijski god, ob enem pa izkažemo hvaležnost do našega vladarja, ki je toliko storil za kmetijski stan, in čigar dobrotljivost slavi malo da ne vsaka vas na Kranjskem.

C. kr. kmetijska družba kranjska v Ljubljani.

Državna komisija o trtnoušnih rečeh.

Državna komisija o trtnoušnih rečeh je zborovala 15. julija t. l. na Dunaji pod predsedstvom poljedelskega ministra gosp. grofa Falkenhayna. Dvorni svetnik baron de Pretis poročal je o razširjanji trtne uši v 1887. letu. Najhuje sta zadeti Štajarska in Kranjska, potem Niževavstrijska. Nahaja se pa trtna uš tudi v Istri, in v novejšem času je konstatovana že pri Trstu in v vipavski dolini. Trtne uši so dosle prosti še vinogradi na Moravskem, Češkem, Goriškem in južnem Tirolskem. Po prečitanem poročilu je zastopnik za Kranjsko gosp. dr. Vošnjak, govoril o silno naglem razširjanji trtne uši po dolenjskih vinogradih, katera utegne v malo letih uničiti vse vinogradstvo, ako v pravem času ne zasade ameriških trt. Zato pa treba skrbeti, da bode mogoče takih trt dovoljno število oddajati vinogradnikom. Kranjski deželni zbor je sklenil prositi vlade, da napravi še dve ameriški trtnici v črnomaljskem in mokronoškem okraji, na deželni šoli v Grmu pa je že urejena velika trtnica. A zdaj je trtna uš že tudi v vipavski dolini. Tamošnje prebivalstvo bi se moralo, ako bodo vinogradi uničeni, preseliti. Ker je pa jako pridno, trezno in inteligentno, bode gotovo rado vse storilo, da si ohrani vinograde. Zatorej treba napraviti ameriško trtnico nemudoma v vipavski dolini. Zastran ameriških trtnih plemen želi govornik, naj bi širili tudi take vrste, katere dajejo vino, ne da bi jih trebalo poprej požlahtniti. Zlasti za Dolensko bode kazalo taka plemena gojiti, na primer York Madeiro, ker je ljudstvo vajeno trte grobati, in ker bi z direktno rodečimi trtami poprej vinogradi začeli roditi. Ameriške trte pa bi morali oddajati ali brezplačno ali vsaj po prav nizki ceni iz državnih trtnic. — Potem se je vnela obširna debata, v katero so posegali gospodje: baron Babo, Bole iz Gorice, ravnatelj Goethe, Schlumberger, ravnatelj Mach, profesor Roesler iz Klosterneuburga, baron Moscon in drugi.

Bole še dvomi, da bi ameriške trte res bile stanovitne proti trtni uši, na kar zavrnete Babo in Roesler, da je to pač dokazano po 20letnih izkušnjah na Francoskem, kjer je že več sto tisoč hektarjev zasajenih z ameriško trto. Zastran direktno rodečih trt omenja prof. Roesler, da zlasti dve vrsti, Othello in Jaquez, dajeta črno vino, ki je prav okusno. On sam ga je pokusil pri dr. Leviji, ki ima v svojem vinogradu pri Gorici obe trti zasajeni. Tam bi lahko dobili dovolj rozg. Tudi vino od York Madeire ima le malo znanega okusa, menj nego Izabela. Baron Moscon konstatuje, da na Bizeljskem ameriške trte dobro uspevajo. Na riparijo cepljene domače trte že obilno rode. O direktno rodečih meni, da bi po naših krajih njih grozdje ne dozorevalo. Prof. Roesler pa trdi, da Othello rano dozoreva, torej bi ga za Štajarsko in Kranjsko smeli priporočati, Jaquez pa za Istro in Trst. Vladni referent zagotavlja, da bode vlada napravila še več ameriških trtnic, sicer je pa proti temu, da bi ameriške trte oddajali brezplačno. Potem je še bilo posvetovanje, ali naj se izpremene določbe, ki zabranjujejo uvoz in izvoz z ukuzenih krajev. Večina je izrekla, naj ostanejo sedanje določbe. Konečno se je gosp. minister zahvalil udeležnikom komisije ter obečal, da bode vlada vse storila, kar je mogoče, da se ohrani vinogradarstvo.

Krt in pa vrtnarstvo.

Krt je zelo koristna žival. Njemu se nam je zahvaliti, da nam po nekaterih krajih, ter marsikatero leto hrošči in njih požrešni ogrci ne pokončajo vsega in nam tako vendar še ostaja nekaj pridelka.

Življenje krtovo je tako, da po vsej pravici spada med najčudnejše živali. Le pogledjmo njegovo umetno izdelano hišo, njegove hodne prostore, — velikansko delo, katero nareja tako majhna živalca; premišljajmo nadalje čudovito pripravnost njegovega organizma, ki ga dela za taka velikanska podjetja sposobnega in pripravnega! Že iz samega tega premišljevanja se lahko prepričamo, da premodri stvarnik tako majhne živalice ne bi bil obdaril s takimi posebnimi lastnostmi, ako bi jej ne bilo v prostorni naravi odločeno važno delo. Globoko pod zemljo, koder spi toliko škodljivih mrčesov zimsko spanje, koder se toliko škodljivih živalc izmed katerih so poprej mnoge kot ličinke objedale in grizle nežne korenice, razvija po svojih bubah dokler se ne izpremene v popolne žužke, — pod zemljo, kamor ne prikljuje noben ptičji kljun — tam dela krt križema svoje pote in steze, tam si išče po zimi in po leti svoje hrane, tam koplje in riže, dokler si ne najde nekoliko živalske krane. Kriva je torej misel, da se hrani z rastlinskimi koreninami. Krt je tako požrešen, da potrebuje vsak dan najmanj 3—4krat toliko živeža, kolikor je težak. To je pa lahko umeti, ako pomislimo, da potrebuje zaradi svojega neprestanega dela in vednega rovanja več hrane, pa da